

Monitorizarea mass-media în perioada electorală pentru alegerile prezidențiale 2016

(concluzii generale)

Raport nr. 1
15 – 29 septembrie 2016¹

¹ Raportul integral va fi publicat pe paginile web: www.api.md, www.media-azi.md

I. DATE GENERALE

1.1 Obiectivul proiectului: monitorizarea și informarea opiniei publice privind comportamentul editorial al instituțiilor mass-media în perioada electorală și în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din Republica Moldova.

1.2 Perioada de monitorizare: 15 septembrie 2016 – 13 noiembrie 2016.

1.3 Criteriile de selectare a instituțiilor mass-media supuse monitorizării:

Instituțiile mass-media au fost selectate în baza următoarelor criterii obiective: a) forma de proprietate; b) geografie; c) limba de difuzare; d) notorietate/audiiență. Astfel, sunt monitorizate instituții mass-media publice și private, cu acoperire națională, cvasi-națională și regională, în limba română și în limba rusă.

1.4 Mass-media monitorizate²:

Audiovizual

Moldova 1, Prime TV, Canal 2, Canal 3, Publika TV, Jurnal TV, Realitatea TV, NTV Moldova, ProTV Chișinău, TV7, Accent TV, N4 TV

Portaluri online

Agora.md, Deschide.md, Gagauzinfo.md, Jurnal.md, Moldova24.info, Newsmaker.md, Noi.md, Realitatea.md, Sputnik.md, Today.md, Unimedia.info, Ziarulnational.md

Presa scrisă

Komsomolskaia pravda v Moldove, Panorama, Săptămîna, Timpul

1.5 Obiectul monitorizării

TV (intervalul 18.00-24.00)

- A. Buletinele informative;
- B. Emisiunile cu caracter electoral;
- C. Interviuurile cu candidații;
- D. Vox Populi;
- E. Dezbaterile electorale.

Portaluri online

Întreg conținutul editorial al site-urilor, fără publicitatea marcată corespunzător.

Presa scrisă

Întreg conținutul editorial al publicațiilor periodice monitorizate, fără publicitatea marcată corespunzător.

1.6. Echipa

Proiectul este realizat în cadrul Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte de Asociația Presei Presei Independente (monitorizare presă online și presă scrisă) și Centrul pentru Jurnalism Independent (monitorizare TV).

² În ordine alfabetică

1.7 Cadrul metodologic

Date statistice: Metodologia monitorizării a fost elaborată de Oxford Media Research pentru proiectele de monitorizare ale Organizației Internaționale Campania Globală pentru Libertatea de Exprimare “Articolul XIX”. Caracteristicile acestei metodologii sunt următoarele: folosirea indicatorilor 1) *cantitativi*, inclusiv tipul, durata, tematica mediatizării, sursele știrilor, frecvența și durata apariției concurenților electorali în buletinele de știri, și 2) *calitativi*, stabilindu-se părtinirea postului monitorizat în reflectarea evenimentelor. Fiecare știre sau opinie este supusă unei evaluări de conținut și de context, pentru a determina dacă sunt favorabile sau defavorabile unui sau altui partid /unui sau altui concurent electoral. Un conținut și/sau un context al știrii pozitiv ori negativ nu indică neapărat tendențiozitatea sau partizanatul postului care difuzează știrea. E posibil ca știrea să favorizeze sau să defavorizeze pe unul dintre subiecți, și, cu toate acestea, să fie echidistantă și corectă din punct de vedere profesional. Numai dacă există tendința, pe o anumită perioadă de timp, ca unul dintre subiecți să fie favorizat sau defavorizat, atunci se poate spune că e vorba despre un dezechilibru.

Studii de caz: Ținând cont de impactul major pe care îl are mass-media asupra creării opiniei publice și de credibilitatea mare a acestora în rândul populației, a fost făcută o analiză de conținut a materialelor care au tratat cele mai importante subiecte difuzate de mass-media monitorizate. S-a urmărit identificarea unghiurilor de abordare și modalitățile de prezentare a subiectelor relevante. Materialele au fost analizate atât din punctul de vedere al respectării principiilor unui jurnalism de calitate (obiectivitate, imparțialitate, pluralismul surselor de informare, separarea faptelor de opinie), cât și sub aspect tehnic, din perspectiva recurgerii la procedee tehnice pentru a amplifica sau diminua anumite mesaje.

II. TENDINȚE GENERALE ȘI CONCLUZII

15-29 SEPTEMBRIE 2016

2.1 Audiovizual:

- Majoritatea posturilor de televiziune monitorizate s-au implicat activ în reflectarea perioadei electorale, ținând în vizor diverse subiecte cu caracter electoral direct și indirect. În total, cei 12 radiodifuzori au difuzat 1273 de materiale, între care 1155 știri și 112 emisiuni. Au mai fost înregistrate 4 Vox Populi și 2 interviuri cu candidații. Volumul total al materialelor a fost de 397393 sec sau aproximativ 110 ore, dintre care 153544 sec (42,6 ore) au revenit știrilor, iar 242791 sec (67,4 ore).
- Printre posturile cu cele mai multe materiale relevante monitorizării se numără Publika TV (245), Prime TV (162), și Jurnal TV (151), iar după spațiul alocat primul în top este postul Publika TV (68 646 sec), urmat de Realitatea TV (63286 sec) și Jurnal TV (59889 sec). În perioada de raport, la posturile monitorizate nu au fost înregistrate dezbateri electorale, fiind difuzate preponderent știri și emisiuni.
- La documentarea materialelor, majoritatea posturilor au recurs la reprezentanți ai guvernului, ai Parlamentului, cetățeni, experți, reprezentanți ai societății civile, aspiranți și candidați înregistrați în cursa electorală.
- Materialele au fost puternic dezechilibrate din punctul de vedere al raportului gender, marea majoritate a surselor citate fiind de sex masculin.
- Posturile private cu acoperire națională Prime TV, Canal 2, Canal 3, și Publika TV a difuzat un număr mare de materiale ce-au promovat guvernarea, mediatizând preponderent subiectele cu participarea diferiților exponenți ai puterii. Primul în topul concurenților electorali care au beneficiat de cea mai mare reflectare la aceste posturi este Marian Lupu, urmat de reprezentanții PDM, care au avut cele mai multe apariții și intervenții directe, majoritatea absolută în context pozitiv. Andrei Năstase a apărut deseori în imagine la aceste posturi, în principal în materiale cu conotație negativă, durata intervențiilor personale fiind nesemnificativă. Dumitru Ciubașenco a fost de cele mai dese ori defavorizat în materialele de la Prime TV, Canal 2, Canal 3, Publika TV, prin știri negative, privind arestul unui membru al Partidului Nostru pentru trafic de droguri.
- Postul de televiziune cu acoperire regională Jurnal TV a alocat foarte mult spațiu pentru aparițiile și intervențiile lui Andrei Năstase și ale reprezentanților Partidului Platforma Demnitate și Adevăr (PPDA), majoritatea în context pozitiv. La același post, reprezentanții PDM și, implicit, Marian Lupu au fost în majoritatea cazurilor defavorizați prin mențiuni și apariții în context negativ.
- NTV Moldova și Accent TV l-au favorizat pe Igor Dodon atât prin spațiul acordat pentru intervenții directe lui Dodon și reprezentanților PSRM, cât și prin contextul pozitiv al materialelor.
- La postul public Moldova 1 se remarcă o ușoară favorizare a concurentului Marian Lupu, în principal prin știri în care guvernarea apare în context pozitiv.
- Celelalte posturi au avut un comportament relativ echilibrat fără a fi constatate tendințe evidente de favorizare sau defavorizare a concurenților electorali.

2.2 Portaluri online:

- Cele 12 portaluri web monitorizate au publicat, în total, 748 de articole care vizează direct sau indirect perioada/campania electorală. Majoritatea absolută a materialelor (686 texte sau

91,7% din total) au fost știri simple sau detaliate care au vizat potențiali candidați, formațiunile politice pe care aceștia le reprezintă, activitatea CEC etc. Alte 57 de materiale (7,6% din total) au fost comentarii, editoriale sau alte articole de opinie. Materialele au avut format diferit, unele conținând doar text, altele având elemente de multimedia, cu imagini video sau audio atașate textului propriu-zis sau plasate pe site-uri fără text.

- Portalul Jurnal.md a publicat cele mai multe texte cu caracter politic și electoral direct sau indirect – 114, urmat de Ziarulnational.md și Unimedia.info (92 și, corespunzător, 90 de materiale), Deschide.md – 81, Realitatea.md – 78, Noi.md – 76, Agora.md – 72, Newsmaker.md – 48, Sputnik.md – 46, Moldova24.info – 23, Today.md – 19. Portalul regional Gagauzinfo.md a publicat doar 9 materiale relevante timp de două săptămâni.
- Majoritatea textelor publicate s-au referit la comportamentul și declarațiile unor candidați sau potențiali candidați, acuzațiile lansate în adresa acestora de către oponenți sau de alte persoane, replicile celor acuzați, procesul electoral în general, diferite aspecte ale luptei cu corupția.
- În calitate de surse, au fost citați mai des reprezentanții unor partide/formațiuni politice, reprezentanți ai autorităților, inclusiv a celor electorale.
- Materialele au fost puternic dezechilibrate din punct de vedere al raportului de gen, marea majoritate a surselor citate fiind de sex masculin.
- Politica editorială a portalului Agora.md în perioada electorală este relativ echilibrată, autorii materialelor sunt, în general, nepărtinitori în raport cu sursele și protagoniștii materialelor. Totodată, se remarcă publicarea frecventă a unor materiale care îl prezintă în context negativ pe candidatul PDM Marian Lupu.
- În majoritatea cazurilor, textele publicate de Deschide.md au fost relativ echidistante și echilibrate. Totuși, selecția știrilor și nuanțele ironice părtinitoare din unele texte indică asupra tendinței de defavorizare a candidatului PPDA Andrei Năstase, în timp ce candidații majorității parlamentare sunt “menajați” editorial.
- Textele publicate de Gagauzinfo.md sunt strict informative, iar numărul mic de materiale nu indică asupra favorizării sau defavorizării directe a vreunui dintre concurenții electorali.
- Jurnal.md “abundă” în știri care îl prezintă în context negativ pe prim-vicepreședintele Partidului Democrat Vladimir Plahotniuc, acest partid în general, guvernarea actuală și candidatul PDM Marian Lupu. În contrast, candidatul PPDA Andrei Năstase este favorizat, fiind promovate inițiativele, declarațiile și alte acțiuni ale acestuia.
- Moldova24.info publică preponderent opinii și comentarii cu etichetări și expresii tendențioase, iar titlurile materialelor deseori conțin elemente de discreditare a protagoniștilor. Site-ul îl defavorizează frecvent pe Andrei Năstase, candidat PPDA, în unele cazuri este defavorizată și Maia Sandu, candidata PAS. Candidații sau potențialii candidați ai partidelor de la guvernare sunt vizați foarte rar, preponderent în context neutru.
- Newsmaker.md are, în general, o politică editorială echilibrată iar autorii nu sunt părtinitori, Portalul nu favorizează și nici nu defavorizează pe cineva dintre candidații sau potențialii candidați la funcția de Președinte.
- Tonalitatea reflectării de către Noi.md a perioadei electorale a fost una relativ echilibrată. Totodată, frecvența aparițiilor în context pozitiv este mai mare la candidații Marian Lupu și Igor Dodon. Mihai Ghimpu, dimpotrivă, este prezentat mai des în context care îl defavorizează.

- Realitatea.md a prezentat cea mai mare diversitate de concurenți și potențiali concurenți electorali. Tonalitatea prezentării a fost, în general, echilibrată, iar autorii nu au fost părtinitori. Totodată, selecția știrilor indică asupra tendinței de prezentare a candidatului PPDA Andrei Năstase în context mai mult negativ.
- Tonalitatea majorității știrilor publicate de Sputnik.md a fost una neutră. După frecvența selectării materialelor care îl prezintă în context favorabil, se poate trage concluzia că portalul îl favorizează pe candidatul PDM Marian Lupu. În contrast, candidatul PL Mihai Ghimpu este defavorizat, el fiind „ținta” unor editoriale-pamflete, în care este luat în derâdere.
- Materialele publicate de Today.md urmăresc prezentarea în context negativ a oponentilor Partidului Democrat, în special a lui Andrei Năstase, candidatul PPDA, care a fost ironizat, etichetat și luat în derâdere. În contrast, candidatul PD Marian Lupu a fost prezentat de fiecare dată în context pozitiv.
- Tonalitatea majorității știrilor publicate de Unimedia.info este neutră. Selecția și frecvența știrilor în context negativ indică asupra tendinței de defavorizare a candidatului PD Marian Lupu, candidatului PSRM Igor Dodon, dar și a lui Mihai Ghimpu, candidat PL. Candidata PAS pare a fi ușor favorizată de Unimedia.info.
- La Ziarulnational.md se remarcă defavorizarea candidatului PD Marian Lupu și a candidatului PSRM Igor Dodon după numărul de știri care îi prezintă în context negativ. Candidatul PPDA Andrei Năstase și candidatul PL Mihai Ghimpu sunt favorizați.
- Unele portaluri online (Today.md, Moldova24.info) au recurs la manipulări prin titluri, au utilizat un limbaj malițios și expresii peiorative, au aplicat etichete/porecle unora dintre candidați sau potențiali candidați la funcția de Președinte al Republicii Moldova, alte tehnici de discreditare a „oponenților”.

2.3 Presa scrisă:

- Cele 4 ziare monitorizate au publicat în perioada de raport 58 de articole care au vizat direct sau indirect alegerile prezidențiale, cu o suprafață totală de peste 31 mii de centimetri pătrați. Cele mai multe materiale relevante (28) au fost publicate în ziarul KP v Moldove care apare de cinci ori pe săptămână, iar săptămânalele au publicat, după cum urmează: Panorama – 13 articole, Timpul – 12, Săptămîna – 5.
- Mai mult de jumătate din spațiul editorial al ziarelor monitorizate a fost afectat editorialelor și altor articole de opinie – 18240 cm.p., sau 59% din total, pe când știrile au ocupat doar 7415 cm.p. sau 24% din total. Ziarul cu cea mai mare disproporție dintre volumul opiniilor și al știrilor este KP v Moldove;
- Politica editorială a ziarului KP v Moldove este axată pe critica și prezentarea în context defavorizant a unor concurenți electorali, în special a candidatului PL Mihai Ghimpu (mai rar candidata PAS Maia Sandu). În contrast, candidatul PSRM Igor Dodon este favorizat.
- În ziarul Panorama se publică frecvent pagini de publicitate nemarcată în favoarea candidatului PSRM Igor Dodon. Publicația defavorizează Partidul Democrat și pe candidatul acestuia Marian Lupu prin intermediul articolelor de opinie, comentariilor experților etc.
- Revista Săptămîna publică multe materiale cu caracter de publicitate politică mascată, nemarcate corespunzător (comentariile Silviei Radu, interviul cu Vlad Plahotniuc, în care se vorbește despre planurile și succesele PDM, unele materialele care îl favorizează pe candidatul PSRM Igor Dodon).
- Ziarul Timpul îl defavorizează pe candidatul PSRM Igor Dodon, preponderant în materiale de opinie și editoriale.